

SAKSUTSKRIFT

Arkivsak-dok. 17/00021-6
Saksbehandler Mona Moengen

Forvaltningsrevisjon arbeidslivskriminalitet

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 Bærum kontrollutvalg	16.04.2018	22/18

Bærum kontrollutvalg har behandlet saken i møte 16.04.2018 sak 22/18

Møtebehandling

Revisor la frem rapporten. Kontrollutvalget drøftet rapporten og det ble lagt frem et nytt forslag til vedtak.

Votering

Forslag til vedtak ble enstemmig vedtatt.

Vedtak

1. Rapporten om arbeidslivskriminalitet tas til orientering.
2. Revisjonen bes følge opp saken og gi tilbakemelding til kontrollutvalget.
3. Saken oversendes kommunestyret med følgende innstilling:
 - a. Rapporten om arbeidslivskriminalitet tas til orientering
 - b. Rådmannen bes følge opp rapportens anbefalinger herunder:
 1. Rådmannen bør vurdere tiltak for å få mer ens risikovurdering.
 2. Rådmannen bør vurdere å opprette en tverrsektoriell tilsynsgruppe.
 3. Grunnlag for uanmeldte stedlig kontroll bør inn i alle kontrakter og rådmannen bør gjennomføre slik kontroll.
 4. Rådmannen bør vurdere tettere samarbeid med statlige tilsynsetater.
 5. Rådmannen bør unngå at pris er eneste tildelingskriterium

FORVALTNINGSREVISJON ARBEIDSLIVSKRIMINALITET

Forslag til vedtak/innstilling:

1. Rapporten om arbeidslivskriminalitet tas til orientering.
2. Revisjonen bes følge opp saken og gi tilbakemelding til kontrollutvalget.
3. Saken oversendes kommunestyret med følgende innstilling:
 - a. Rapporten om arbeidslivskriminalitet tas til orientering
 - b. Rådmannen bes følge opp rapporten anbefalinger

Vedlegg:

1. Forvaltningsrevisjonsrapport *Arbeidslivskriminalitet*, Bærum kommunerevisjon 27.3.2018
2. Notat fra kommunerevisjonen 26.3.2018

Saksframstilling:

Kontrollutvalget bestilte i sak 22/17 et forvaltningsrevisjonsprosjekt om arbeidskriminalitet. Arbeidskriminalitet er handlinger som bryter med norske lover om lønns- og arbeidsforhold, trygder, skatter og avgifter. Dette innebærer utnyttelse av arbeidstakere og virker konkurransevridende. Kommunens ansvar er hovedsakelig knyttet til å sikre leverandører som etterlever kravene til lønns- og arbeidsvilkår.

Formålet med prosjektet er å vurdere hvor godt kommunen motvirker arbeidslivskriminalitet hos sine leverandører.

Prosjektet hadde opprinnelig fem problemstillinger:

1. Stiller kommunen nødvendige krav til leverandørene?
2. Har kommunen effektiv kontroll med at leverandørene ikke driver med svart arbeid?
3. Gjennomfører kommunen uanmeldte stedlige kontroller?
4. Hvordan kontrollerer kommunen arbeidslivskriminalitet på byggeprosjekter?
5. Har kommunens samarbeid med statlig instanser bidratt til å motvirke svart arbeid?

Problemstilling 4 om hvordan kommunen kontrollerer arbeidslivskriminalitet på byggeplassene er besvart sammen med problemstilling 3 – «Gjennomfører kommunen stedlige kontroller».

Et hovedfunn i undersøkelsen er at Bærum kommune i all hovedsak etterlever forskriftens krav knyttet til lønns- og arbeidsvilkår. Rådmannen tar inn krav til lønns- og arbeidsvilkår, dokumentasjon og hjemmel for sanksjoner i nesten alle kontraktene. Anskaffelsessjefen har prosessansvar for anskaffelsene. Det gjennomføres også kontroller med etterlevelsen hos leverandørene. Kontrollene har vært effektive ved at de har avdekket vesentlige avvik bl.a. manglende overtidsgodtgjørelse, manglende pensjonsordning, brudd på arbeidstidsbestemmelsene og ikke godkjent

underleverandører. Revisjonen konkluderer med at kommunens arbeid mot arbeidslivskriminalitet likevel kan bedres.

Hovedutfordringer:

- Kontrollens omfang og kvalitet varierer sterkt i de ulike enhetene.
- Det gjennomføres ikke uanmeldte stedlige kontroller.
- Det er lite samarbeid med statlige tilsynsetater.
- Pris er eneste tildelingskriterium i flere tjenestekjøp.

Nedenfor redegjøres det kort for hovedutfordringene. For en fullstendig gjennomgang vises det til rapporten.

Kontrollens omfang og kvalitet varierer sterkt i de ulike enhetene

Kontrollen er ikke helhetlig og systematisk, slik vedtatt Anskaffelsesstrategi sier den skal være. Ansvar for oppfølging og kontroll av kontraktene er delegert til de ulike kontraktsansvarlige enhetene i kommunen. Risikovurderingene og kontrollaktiviteten er av svært varierende kvalitet i enhetene. Hvilke leverandører som følges opp og hvor nøye, avhenger da av hvilken enhet som har kontraktsansvaret. Rådmannens har ansvar for betryggende kontroll, og dette kan være vanskelig å sikre når praksis i enhetene er så ulik.

Revisjonen peker på to aktuelle hovedtiltak for å få mer ens praksis; enten å bedre enhetenes kontroll eller å styrke den sentrale kontrollen. De ulike enhetenes kontrollarbeid kan formalisere mer, en kan utarbeide klarere retningslinjer, bedre opplæringen og bedre rapporteringen. At enhetene kontrollerer kan gir bedre innsikt i risiko hos den enkelte leverandør og i større grad gjøre kontrollen til en del av enhetenes ordinære ledelse og virksomhetsstyring. Utfordringene er at kontroll krever egen kompetanse og at ressurser til kontroll må veis opp mot andre oppgaver.

Sentral kontroll gir totaloversikt og ensartet praksis. Riksrevisjonen, Fafo og ansatte i kommunen påpeker at arbeidslivskriminalitet er et komplisert område. Regelverket mot arbeidslivskriminalitet er samtidig relativt likt for alle bransjer. En tverrsektoriell tilsynsgruppe i kommunen kan øke kompetansen og kvaliteten på kommunens kontrollarbeid. Dette kan være et effektivt tiltak, spesielt dersom det skal gjennomføres uanmeldte stedlige kontroller eventuelt sammen med statlige etater.

Det gjennomføres ikke uanmeldte stedlige kontroller

Statlige etater understreker at uanmeldte kontroller er viktig dersom en vil avdekke arbeidslivskriminalitet. Grunnlaget for slik kontroll må tas inn i kontraktene med leverandørene. Dette er bare gjort i 5 av de 20 kontraktene vi undersøkte. Kommunen kan dermed i dag ikke gjennomføre mange slik kontroll. I alle kontraktene innen bygg og anlegg, skal det nå tas inn hjemmel for slik kontroll. Revisjonen mener hjemmelen med fordel kan tas inn i alle standard kontraktsvilkår slik det er gjort i Pleie og omsorg. Det er lav kostnad med å få hjemmelen inn og den gir kommunen et effektivt virkemiddel for å avdekke arbeidslivskriminalitet. Kommunen har så langt revisjonen kan se ikke gjennomført uanmeldte stedlige kontroller med arbeidslivskriminalitet. Kontrollene baserer seg i hovedsak på tilsendt dokumentasjon.

Det er lite samarbeid med statlige tilsynsetater

Revisjonen mener det kan være fornuftig å samarbeide med statlige tilsynsorganer som fører kontroll med arbeidslivskriminalitet i de samme virksomhetene. Dette kan bedre kommunens tilsyn bl.a. ved kompetanseoverføring og bedre informasjonen om leverandører. Statlige fellestilsyn baserer seg på uanmeldte stedlige kontroller.

Pris er eneste tildelingskriterium i flere tjenestekjøp

Pris var eneste tildelingskriterium i fire av 13 tjenestekjøp i 2017. Dette kan ha uheldig signaleffekt ovenfor leverandører og andre. Det kan også gjøre det vanskelig å avvise tvilsomme tilbydere og unormalt lave tilbud, dersom kvalifikasjonskravene i utlysningen ikke er vel gjennomtenkt. Revisjonen mener det bør sikres at andre kriterier som sosiale hensyn, kvalitet, innovasjon, miljø, livsløpskostnader m.m., også vektlegges ved tildeling av kontrakter.

Revisjonens anbefalinger

Revisjonen foreslår at de folkevalgte vedtar følgende anbefalinger til rådmannen:

1. Rådmannen bør vurdere tiltak for å få mer ens risikovurdering.
2. Rådmannen bør vurdere å opprette en tverrsektoriell tilsynsgruppe.
3. Grunnlag for uanmeldte stedlig kontroll bør inn i alle kontrakter og rådmannen bør gjennomføre slik kontroll.
4. Rådmannen bør vurdere tettere samarbeid med statlige tilsynsetater.
5. Rådmannen bør unngå at pris er eneste tildelingskriterium.

Rapporten er forelagt rådmannen til uttalelse. Rådmannens tilbakemelding er at det pågår et arbeid for å se på kommunens samlede håndtering av kontrakter. I dette arbeidet vil flere av revisjonens anbefalinger bli vurdert. Uttalelsen er tatt inn i sin helhet i rapporten på side 3.

Kontrollutvalgssekretariatet mener revisjonen har levert en god rapport som svarer på bestillingen fra kontrollutvalget.

Kontrollutvalget har ansvar for å se til at kommunens vedtak knyttet til gjennomført forvaltningsrevisjon følges opp av rådmannen. Utvalget vil derfor be om tilbakemelding på hvordan rapporten og kommunestyrets vedtak er fulgt opp ca. 9 måneder etter at den er behandlet av kommunestyret.

RETT UTSKRIFT
DATO 17.april.2018